

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMLERİNDE VERİLEN PİYANO DERSLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A Study on Piano Lesson Given in Music Teaching Departments

Dr. Öğr. Üyesi. Alper AKGÜL

Trabzon Üniversitesi Devlet konservatuvarı, Sahne Sanatları Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0655-0217>

ÖZET

Müzik eğitimi ve enstrüman eğitiminde ifade ve anlatım önemli bir yere sahiptir. Müzik yapıtları da edebi metinler gibi cümlelerden, müzikal cümlelerin bütünleşerek oluşturduğu periyotlardan oluşur. Bu periyotlar genişleyerek eserin içindeki bölümleri oluşturarak esere şekil verir. Enstrüman eğitimi sürecinde varılmak istenen ana hedeflerden biri anlatımı ve ifadesi iyi olan müzisyenler yetiştirebilmektir. Bu bağlamda, mesleki müzik eğitimine öğretmen yetiştirme sürecinde önemli bir yere sahip olan piyano eğitiminde de bu dersi alan öğretmen adaylarının müzikal anlatım unsurlarını seslendirebilmesi ve bunların bilincinde olarak enstrüman öğretiminde bulunmaları gerekir. Bu çalışmada araştırmacı, müzik öğretmenliği ana bilim dallarında verilen piyano derslerinin yapısı üzerine bir inceleme yaparak müzikal ifadenin gelişimi üzerine çeşitli önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Piyano Eğitimi, Müzik Öğretmeni, Müzikal İfade.

ABSTRACT

In musical education, musical expression and narration have an important place. Musical works also consist of sentences like literary texts, periods formed by the integration of musical sentences. These periods expand and form the parts of the work and give the work its form. One of the main goals to be reached in the instrument training process is to train musicians with good expression and narration. In this context, in piano education, which has an important place in the process of teacher training for vocational music education, music teacher candidates who take this course should be able to voice the elements of musical expression and be able to teach instruments with their awareness of them. In this study, the researcher made various suggestions on the development of musical expression by making an examination on the structure of the piano lessons given in the departments of music teaching.

Keywords: Piano Education, Music Teacher, Musical Expression.

1.GİRİŞ

Literatür için araştırma yapan alan yazına katkıda bulunan birçok araştırmacı, eğitimci, pedagoğ ve bestecinin önemle üstünde durduğu noktalardan olan müzikal ifade, müzikal anlatım, cümlelerin farkındalığı müzik eğitiminde ve dolayısı ile enstrüman eğitiminde öğrencinin kazanması beklenen önemli kabiliyetlerdendir.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Müzik cümlesinin ifadesine fraze denir. Bir cümleyi ifade etmek için önce cümlelerin yapısını görmek ve bölümlerini belirlemek gerekir. Cümlelerin bölümleri, yani periyotları ortaya çıkarıldıktan sonra en yüksek noktası işaretlenir ve o yüksek noktaya doğru bir çıkış hazırlanır. Bu cümle bölümlerinin bilinmesi, nerde virgül, nerde nokta virgül ve nerde nokta geleceğini açıkça görmek içindir. Çünkü müzik cümlesi ile dil cümlesi arasında büyük benzerlik vardır. İkisinde de önemli kısımlar, durak yerleri, önemli sözcükler ya da sesler bulunur (Fenmen, 1997: 23).

Pamir'e göre (1983) cümleyi oluşturan küçük motiflerin iniş çıkışları, hangi tını rengini ve artikülasyon çeşidini gereksindikleri bilinmeli, solukları bilinçlenmelidir. Cümlelerin başlangıçları, genişlemeleri, duruk noktasına varıp soluk vermeleri, hem kulakla duyulup şarkı halinde söylenebilmesi hem de bu cümlelerin

çizgisi aynen bir resim gibi göz önüne getirilmelidir. Her şeyden önce neyin çalındığını bilmek önemlidir. Nasıl niteliği de yine aynı sonuçta neyin, yani yapının tüm ayrıntıları içindeki konusunu ortaya çıkaracaktır (Pamir, 1983: 178).Görüldüğü gibi alandaki önemli piyanist eğitimciler de bu konunun önemini belirtmişlerdir.

Müzik eseri, dönemsel üslubu ve enstrümana göre çalış stili olan, karakteristik bir formu olan; formun içeriğinde, bölümleri, periyodları ve cümleleri olan ve daha da detaylı olarak düşünüldüğünde, bestecilerin fikirlerini yansıtan en küçük müzikal ifade araçları olan motiflerden oluşur. Müzikal anlatım ve bestecinin müzikal fikrinin ifası mesleki ve özengen eğitimde ve bu eğitim içindeki bütün süreçlerde (konserler, sınavlar) öğrenciden göstermesi beklenen önemli hedeflerdendir. Bunlar genel olarak özetlemek gerekirse, doğru çalış, müzikal cümleme ve melodik çizginin gösterimi, cümle bağlarının farkında olma, armoni farkındalığı ve duyumu (kadanslar ve akor geçişleri) stil ve üslup gösterimidir.

Genel olarak icra sanatında etüt üzerine olan yaklaşımlar, sürekli teknik egzersize odaklı bir çalışma stiline öğrencinin müzikal ifade ve anlatım yeteneklerinin gelişmemesine sebebiyet vereceğini belirtmektedir. Literatürdeki önemli besteciler de bu noktadan hareketle sadece teknik gelişimi ve günlük enstrüman egzersizi için parçalar yazmak yerine daha derin müzikal anlatımı ve etkileri olan eserleri etüt kavramı ile birleştirerek eserler vermişlerdir.

Piyano çalmasını öğrenme, temelde zihinsel, devinışsel ve duyuşsal becerilerin gelişimini kapsayan çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir. Piyano eğitiminin temel amacı, sağlam bir teknikle birlikte öğrencinin müzikal gelişimini sağlamaktır. Teknik beceri müziksel ifade gücüne erişmede bir araçtır, esas olan müzikaliteyi geliştirmektir. Ancak, müzikal duyarlılıkta istenilen, beklenen seviyeye ulaşmak için de öğrencinin teknikle ilgili bazı sorunlarını aşmış olması gerekir (Ertem, 2011, s.646). Piyano eğitiminde öğrenciye, doğru teknik davranışların yanında müzikal ifade gücünün kazandırılması ve geliştirilmesi önem arz etmektedir (Çimen ve diğerleri, 2013:1 aktaran Yılmaz, 2018:10).

3. BULGU VE TARTIŞMALAR

Mesleki müzik eğitimi, müzik ile mesleki anlamda ilgilenen ve müziğin bir dalını seçen kişilere verilen eğitimidir. Müzik ile mesleki anlamda ilgilenen kişiler bu alanda belli bir yeteneğe sahip olan bireylerdir ve bu eğitim türü ile kişilere mesleğin gerektirdiği müziksel birikimi kazandırmak amaçlanır. Mesleki müzik eğitimi, genellikle örgün eğitim kurumlarında gerçekleştirilir. Mesleki müzik eğitimi müziği meslek olarak seçmiş yetkin ve yeterli kişilerce verilir (Karan, 2011, s6).

Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli bir düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin, ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar (Uçan, 2005: 32). Ülkemizde şu an mesleki müzik eğitimi konservatuvarlarda, Anadolu güzel sanatlar liselerinin (AGSL) müzik bölümlerinde, üniversitelerin eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde ve güzel sanatlar fakültelerinin müzik bilimleri bölümlerinde verilmektedir. Bu kurumların yapısı ve özellikleri birbirlerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. (Öztürk,2011:12)

Türkiye’de mesleki müzik eğitimi kapsamında kurulan başlıca kurumlardan birisi müzik eğitimi anabilim dallarıdır(MEABD). MEABD’ler, resmi ve özel olmak üzere ortaöğretim kademesinde eğitim veren okullara müzik öğretmeni yetiştirmeyi amaçlayan kurumlardır. MEABD lisans eğitim programının içeriğinde; meslek bilgisi dersleri, müzik alan bilgisi dersleri ve genel kültür dersleri yer almaktadır. Müzik alan bilgisi dersleri içinde yer alan önemli derslerden biri de piyano dersidir (Bayırlı,2020:2).

Tüm mesleki alan dersleriyle doğrudan ilgili olan piyano dersinin özellikle müzik öğretmeni yetiştiren kurumların hedeflerine ulaşabilmesi açısından planlı ve programlı bir disiplin içerisinde yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple piyano öğretim programlarının içeriklerinin ve tüm öğelerinin dünyaca kabul edilmiş piyano öğretim yöntemlerini ve evrensel metotları takip eden bir anlayışla hazırlanmış olması gerekmektedir. Ancak ülkemizde özellikle müzik öğretmeni yetiştiren kurumlara baktığımızda öğretim programlarının, ders tanımlarından öteye gitmediğini görmekteyiz. (Durak,2007:8)

Müzik öğretmenliği lisans programında ilk sene iki dönem boyunca piyano dersi bütün öğretmen adayları için zorunludur. İlerleyen yıllarda öğretmen adayları bu dersi seçmeli olarak görebilmektedirler. Bu dersler, öğretmen adayının gösterdiği performans ile enstrümana hakimiyeti artırıcı niteliktedir.

Müzik eğitimi anabilim dallarına kabul edilen öğrencilerin piyano üzerindeki hazır bulunuşluk düzeyleri farklı seviyelerdedir. Bunun sebebi, kurumlara kabul edilen adayların lisans eğitimi öncesinde farklı lise türlerinden ve farklı eğitim seviyelerinden seçiliyor olmalarıdır. Bu sebepten dolayı enstrümana yeni başlayanların yanı sıra daha ileri düzeyde eserler çalabilen öğretmen adayları da müzik eğitimi anabilim dallarında kabul edilmektedirler. Piyano eğitimine lisans eğitimi sırasında başlayan öğretmen adayları ilk dönem zorunlu olarak; daha sonraki yıllarda ise seçmeli olarak piyano dersini görmektedirler.

Piyano dersleri müzik öğretmenliği lisans programında birinci yılda iki dönem zorunlu olarak görülmektedir. Daha sonraki yıllarda seçmeli ders olarak müzik öğretmeni adayları tarafından seçilebilmektedir. Program üzerindeki piyano dersleri çalmaya ve müzik öğretmenin performansını geliştirebilmesine yöneliktir. (Yök 2018)

MEABD’de verilen piyano eğitiminin ders içerikleri, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Müzik Öğretmenliği Lisans Programı başlığı altında tanımlanmaktadır. 2018 müzik öğretmenliği lisans programının piyano ders tanımlarına bakıldığında müzik öğretmeni adayının; doğru oturuş, tutuş ve teknik özellikleri sağlayabilme, artikülasyonları uygulayabilme, deşifre yapabilme, etüt ve dönem eserleri seslendirebilme, tonların dizi ve arpejlerini çalabilme, okul müziğine eşlik yapabilme, form ve yapı analizi yapabilme, müzikal terimleri bilme ve solo performanslar sergileyebilme gibi özelliklere sahip olması gerektiği belirtilmektedir. MEABD’de verilen piyano eğitiminin amacı bir performans sanatçısı yetiştirmek değil, piyanoyu müzik öğretmeni adayının meslek hayatında etkin bir çalgı olarak kullanma becerilerini kazandırmaktır. Bu becerileri sağlamada, gerekli temel teknik ve müzikal ifade unsurlarının göz önünde bulundurulması gerekir. (Bayırcı s:14,15)

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Müzik öğretmenliği bölümlerinde bir sene boyunca temel ders olarak bütün adaylar tarafından görülen ve sonrasında seçmeli bir boyutta isteğe bağlı olarak alınan piyano eğitiminde zamanın darlığı sınav süreçlerine hazırlık esnasında sınavda istenen programa çalışılmak zorunda olunması gibi sebeplerden dolayı çoğunlukla teknik gelişimin hızlı bir şekilde sağlanması için çalışmalar yapılmaktadır. Bu sebepten dolayı öğretmen adayları piyano eğitiminde ve genel olarak enstrüman eğitiminde varılmak istenen temel hedeflerden biri olan müzikal ifade ve anlatıma yönelik çalışmaları yeterince pratik yapamaya bilmektedirler.

1. Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda verilen piyano derslerinde enstrüman eğitiminde başlangıç ve orta seviye etütlerde belirli teknik güçlüklerin giderilmesine yönelik çalışmalar yanı sıra müzikal ifadenin gelişimine, farkındalığına yönelik egzersizlerin de öğrencilerle çalışılması gereklidir.
2. Bu çalışmalar piyano özelinden hareketle bütün enstrümanlar için yapılabilir.
3. Eğitim dağarcığı için beste yapan eğitim müziği bestecilerinin, bestecilik eğitimi alan müzisyenlerin başlangıç düzeyinde çalışmalar yapan öğrenciler için cümle farkındalığı, müzikal ifade ve anlatımın gelişimini içeren teknik çalışmaları içeren etütler yazması alandaki eğitimcilere fayda sağlayabilir.
4. Literatürde müzikal ifade ve anlatımın gelişimi üzerine etütler yazan bestecilerin eserlerinin yaygınlaştırılması mesleki müzik eğitim yapan eğitim kurumları ve özengen müzik eğitimi yapan kurumlardaki repertuarının gelişimi için önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Bayırlı, A. (2020). “Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Görevli Piyano Eğitimcilerinin Artikülasyon Tekniklerinin Öğretimi İle İlgili Görüşleri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

Çimen, G., Ercan, N., Gökbudak, Z.S., Karakelle, S., Aziz, G., Ekinci, H., Demirova Györffv, G., Demirtaş, O., & Gün, E. (2013). Piyano Öğretiminde Pedagojik Yaklaşımlar, Pegem Akademi, Ankara.

Durak, Y. (2007), “Piyano Öğretim Programı Model Önerisi Ve Uygulamadaki Görünümü “, Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Fenmen, M. (1997). Müzikçinin El Kitabı, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Karan, M. (2011). “Özengen Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Algı Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleki Yönelimlerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Pamir, L. (1983). Çağdaş Piyano Eğitim, Beyaz Köşk Yayınları, , İstanbul

Uçan, Ali (2005). Müzik Eğitimi, Evrensel Müzikevi Yayınları, Ankara.

Yılmaz, Ö. B. (2018). “F. Chopin Op. 10, 12 No’lu “İhtilal” Etüdünün Piyano Tekniği Yönünden İncelenmesi Ve Piyano Eğitiminde İleri Düzey Piyanistlik Becerilerine Olan Katkıları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yök (2018), https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/Egitim_Ogretim_Dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.Pdf Adresinden 25.3.2021 Tarihinde Erişilmiştir.

